

ВИТЯГ

із протоколу № 4 засідання фахового семінару
щодо публічної презентації наукових результатів дисертації
аспірантки кафедри загальної педагогіки та спеціальної освіти
Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Драгомирецької Ольги Олександрівни на тему:

«Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних
університетах»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки

від 27 листопада 2023 року

ПРИСУТНІ:

з кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти: головуєчий на засіданні – д. пед. н. (13.00.07 – теорія та методика виховання), проф. Рашидов С.Ф.; к. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), доц., зав. кафедри Звєкова В.К.; д. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), проф. Князьян М.О.; к. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), доц. Холостенко Ю.В.; к. пед. н. (13.00.02 – теорія і методика навчання (з галузей знань), доц. Мондич О.В.; к. мед. н. (14.01.22 – стоматологія), доц. Аتماжов І.Д.

з кафедри дошкільної та початкової освіти: к. пед. н. (13.00.01 – теорія та історія педагогіки), доц., зав. кафедри Іванова Д.Г.; д. пед. н. (13.00.01 – теорія та історія педагогіки), проф., декан педагогічного факультету Кічук Н.В.; д. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), проф. Біла О.О.; д. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), проф. Лесіна Т.М.; д. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), проф. Гуменникова Т.Р.; доц., заступник декана педагогічного факультету Граматик Н.В.; к. пед. н. (13.00.02 – теорія і методика навчання (з галузей знань), доц. Пенькова С.Д.; к. пед. н. (13.00.08 – дошкільна педагогіка),

доц. Шевчук А.С.; к. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти),
в.о. доц. Сич Ю.І., викл. Станєва Ю.І.;

з кафедри романо-германської філології та методики навчання іноземних мов: к. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти), доц.,
зав. кафедри Рябушко С.О.;

з кафедри загальної та практичної психології: д. психол. н., доц. Кічук
А.В.;

з кафедри музичного та образотворчого мистецтв: к. пед. н. (13.00.04 –
теорія і методика професійної освіти), доц., зав. кафедри Сироткіна Ж.Є.;

з кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини: к. біол. н.
(03.00.13 – фізіологія людини і тварин), доц., зав. кафедри Баштовенко О.А.;

Запрошені: д. пед. н. (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти),
проф., зав. кафедри дошкільної та початкової освіти Запорізького національного
університету Сущенко Л.О.; д. пед. н. (13.00.01 – загальна педагогіка та історія
педагогіки), проф., зав. кафедри профільної підготовки Навчально-наукового
інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені
Н. В. Каразіна Ткачова Н.О.; д. філол. н. (10.02.15 – загальне мовознавство),
проф., зав. кафедри граматики англійської мови Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова Карпенко О.Ю.; к. філол. н. (10.02.15 –
загальне мовознавство), доц. кафедри французької філології Одеського
національного університету імені І. І. Мечникова Весна Т.В.; к. філол. н.
(спеціальність 10.02.20 – порівняльно-історичне, типологічне, зіставне
мовознавство і теорія перекладу), доц. кафедри французької філології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Млинчик А.В.; к.
техн. н., доц., декан по роботі з іноземними студентами Одеської державної
академії будівництва та архітектури Піщева Т.І.

Порядок денний: обговорення дисертації Драгомирецької Ольги
Олександрівни на тему: «Формування комунікативної компетентності
студентів-іноземців у технічних університетах», поданої на здобуття ступеня
доктора філософії зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки. Протокол ІД

перевірки: 1015905204 за типом перевірки Doc vs Internet + Library програмою Unicheck на академічну доброчесність від 13.11.2023 показав 92,1 % унікальності.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Князян Маріанна Олексіївна.

Рецензенти: д. пед. н., проф. Біла О.О., д. пед. н., проф. Лесіна Т.М.

Дисертаційну роботу виконано на кафедрі загальної педагогіки і спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету у межах теми науково-дослідної роботи кафедри «Теоретико-методичні засади формування професійної ідентичності майбутніх фахівців дошкільної, початкової та спеціальної освіти» (держреєстраційний номер – 0119U101082). Тему дисертації «Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах» затверджено на засіданні вченої ради ІДГУ (протокол № 1 від 08.10.2019 р.), перезатверджено (протокол № 7 від 25.04.2023 р.) й узгоджено у Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 2 від 22.06.2023 р.).

СЛУХАЛИ: наукову доповідь аспірантки кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти Драгомирецької О.О. «Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки, яка ознайомила з основними результатами дослідження.

ВИСТУПИЛИ:

1. Запитання до здобувача з теми дисертаційного дослідження ставили: д. пед. н., проф. Гуменникова Т.Р., д. пед. н., проф. Ткачова Н.О., д. пед. н., проф. Сущенко Л.О., к. філ. н., доц. Весна Т.В., к. філ. н., доц. Млинчик А.В., к. тех. н., доц. Піщева Т.І., к. пед. н., доц. Мондич О.В., к. пед. н., доц. Сироткіна Ж.Є., к. пед. н., доц. Рябушко С.О.; к. пед. н., доц. Звєкова В.К.

Гуменникова Т.Р., д. пед. н., проф.: Шановна Ольго Олександрівно! У своїй доповіді Ви називаєте принципи, що полягають в основі формування

комунікативної компетентності іноземних студентів, зокрема, принципи імплікативності та когерентності. Конкретизуйте, будь ласка, їхню сутність.

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Принцип імплікативності (від французького терміну «*impliquer*» – «залучати до певної дії, процесу») передбачає мотивуюче доєднання іноземних студентів до освітнього процесу, до заходів, що сприяють формуванню комунікативної компетентності на основі глибокого інтересу, прагнення себе реалізувати, розширити власні знання, досягти професіоналізму. Ураховуючи те, що студенти-іноземці часто виявляють сором'язливість, невпевненість у своїх силах та знаннях української й англійської мов, таке мотивуюче доєднання мало важливе значення, оскільки підвищувало інтерес до оволодіння мовами та повної особистісної участі в освітньому процесі.

Принцип когерентності (від французького «*cohérence*» – «тісний зв'язок різних елементів цілого») спрямовує на чіткий зв'язок всіх складових моделі: її блоків, педагогічних умов, методів, засобів, етапів формування комунікативної компетентності. Викладач узгоджує елементи методичного інструментарію, забезпечуючи високу зацікавленість іноземних студентів до вивчення мов, урізноманітнення методів та прийомів, їхнє логічно послідовне впровадження з урахуванням впливу кожного на оволодіння комунікативною компетентністю здобувачами вищої освіти.

Гуменникова Т.Р., д. пед. н., проф.: Які групи досліджень Ви можете сформулювати, систематизуючи їх саме в аспекті вивчення проблеми формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Вивчення наукових праць з проблеми формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах дозволило сформулювати такі основні напрями дослідження цієї проблеми: методологічна база професійної підготовки здобувачів вищої освіти (О. Ігнатюк, Н. Кічук, Н. Ничкало, О. Овчарук, Н. Півень, О. Савченко, В. Свистун, С. Сисоева, В. Ягупов, S. Christensen, C. Didier та інші); теоретичні засади розвитку у майбутніх фахівців

комунікативної компетентності (О. Біла, Ю. Федоренко, С. Calhoun, D. Hymes, S. Savignon), мовленнєвої компетентності (В. Боса, А. Залізник, В. Лапіна); методи формування комунікативної компетентності фахівців саме технічного профілю (Т. Бутенко, І. Вях, З. Корнєва, З. Овчаренко, В. Осадчий, І. Секрет, Т. Суханова, Н. Adnan, К. Latha, М. Reimer та інші). Також важливим напрямом досліджень було вивчення підходів та методичного інструментарію формування комунікативної компетентності на базі саме технічних університетів (О. Біла, Н. Кічук, М. Князян, Г. Лук'янова, В. Прошкін, О. Резван, V. Romero, P. Thakur). Висвітлювалися й питання адаптації іноземних студентів (Н. Беспалова, А. Волинець, О. Сегеда, Р. Слухенська, В. Стрельцова, О. Тихоновський, А. Фандеева). Розкривався зарубіжний досвід формування здатності студентів технічних університетів до спілкування (Н. Кічук, J. Bianco, A. Hajer, M. Munandar, S. Pajic, B. Patra, A. Schukking, V. Sharma, T. Tran, V. Tuan, S. Wulandari).

Млинчик А.В., к. філ. н., доц.: Як викладач іноземної мови я вважаю, що найбільші труднощі студенти відчувають в асиміляції граматичних форм. Які труднощі у формуванні мовних знань спостерігали Ви у студентів-іноземців у вивченні англійської мови?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Дозвольте відповісти. Найбільші складнощі ми спостерігали у студентів-іноземців щодо вживання часів англійської мови, також виникали складнощі з вживанням прийменників (at, in, on), застосування стану (пасивного чи активного), створення питальних речень та складнопідрядних речень. Рідні мови іноземних студентів дуже відрізняються від англійської, тому в окремих випадках, коли студенти намагалися перекласти граматичну конструкцію зі своєї рідної мови англійською, іноді було важко зрозуміти, про що йдеться.

Сущенко Л.О., д. пед. н., проф.: Шановна Ольго Олександрівно! У доповіді Ви зазначили, що однією з ефективних форм розвитку компонентів комунікативної компетентності є розмовний клуб. Розкрийте, будь ласка,

докладніше, яким чином Ви організовували навчально-пізнавальну діяльність іноземних студентів у такому форматі.

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! На одному занятті раз на тиждень проводилося засідання клубу. Студенти обирали теми шляхом голосування у Viber-чаті. Теми розмов полягали у сфері інтересів архітекторів та інженерів. До кожного засідання клубу студенти готували доповіді, що обов'язково супроводжувалися презентацією. Кожна презентація мала бути розрахована на 5-10 слайдів та 10 хвилин доповіді іноземною для студента мовою (наприклад, англійською). Слайди містили теми для обговорення, питання, фрази, окремі слова, малюнки, діаграми, загадки та інше, що мали відношення до обраної теми. Це мотивувало студентів вести інтерактивну бесіду під час презентації, а не читати слайди.

Крім того серед студентів-іноземців підбиралися експерти, функція яких полягала в оцінці виступів інших. Сприяло дружній атмосфері й те, що студенти були одноклубниками, до того ж на засідання розмовного клубу їм дозволялося запросити свого друга.

Після кожного заняття проводилося анонімне голосування за кращого спікера на цьому засіданні клубу.

Також, оскільки на початку експерименту студенти навчалися в оффлайн форматі, під час засідань розмовного клубу застосовувались ігри, як-от Alias, Code names, Scrabble та інші. Вони були спрямовані на розуміння асоціацій, продукування усного мовлення, сприйняття мовлення на слух, взаємодію у команді. Коли студенти добре запам'ятовували лексику, вони готували продовження ігор самостійно.

Весна Т.В., к. філ. н., доц.: Студенти, які приїжджають на навчання в іншу країну, часто відчують стрес, культурний шок. Які методи, що Ви розробили, впливають на зменшення таких негативних емоцій у студентів-іноземців?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Дозвольте відповісти. Безперечно стресу та культурного шоку студентам-іноземцям не уникнути,

але можливо й потрібно цей стрес зменшити та звести до мінімуму. Треба зазначити, що всі розроблені методи за кожною визначеною педагогічною умовою впливають на зменшення негативних емоцій. Варто наголосити, що студенти перш за все потребують психологічної підтримки, тому адаптаційний період набуває особливого значення. Використання потенціалу самоврядування, де відбувалась тісна взаємодія між старостою групи та студентами-іноземцями, викладачем мало значний вплив на покращення морального стану студентів. Також слід відмітити роль використання сучасних технологій вебтелебачення, що дозволило об'єднати студентів у створенні, аналізі, оцінці відео контенту. Неабияке значення мала й організація розмовних клубів, оскільки завдяки участі в них у іноземних студентів з'являлось коло друзів та підтримки. Значний вплив на прояви позитивних емоцій мало створення творчого освітнього середовища з впровадженням ігрової інтерактивної діяльності професійного спрямування.

Ткачова Н.О., д. пед. н., проф.: Шановна Ольго Олександрівно! Які труднощі в освітньому процесі виникали у Вас з упровадження експериментальної перевірки педагогічних умов?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Насамперед серед труднощів зазначимо світові умови пандемії, що значно вплинуло на психологічний стан всіх, а тим паче студентів-іноземців, які опинилися в умовах карантину закритими у кімнатах гуртожитку. Ті студенти, які змогли виїхати додому, були у більш комфортному положенні, але в них спостерігалися труднощі з Інтернетом, зі зв'язком (деякі студенти живуть у місцях, де Інтернет не є достатньо високим для підтримання зв'язку). Саме психологічний стан та неготовність іноземних студентів до нових навчальних умов впливав на цей процес.

Піщева Т.І., к. тех. н., доц.: Конкретизуйте, будь ласка, що таке влог, і як Ви використовували розробку влогів для формування комунікативної компетентності студентів.

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Влог – це запозичене слово з англійської «video log», що означає відеожурнал, де контент – це щоденний опис життя, який створюється за допомогою камери мобільного телефону. У нашому випадку на першому етапі влоги використовувалися для асиміляції правил української, англійської мов та розвитку вміння рецепції іншомовних повідомлень (підкреслимо, якщо відеоряд супроводжувався субтитрами, отожд відбувалася й актуалізація вмінь у читанні). Наступним кроком задля активізації комунікації студентів пропонувалося обговорити побачене повідомлення, висловити варіанти продовження сюжетної лінії, зробити критичний аналіз дій та вчинків персонажів. Продукування іншомовного мовлення відбувалося в ході самостійної роботи над створенням влогів, коли студентам необхідно було продумати тему влогу (особливо цінним було, коли студенти представляли культурні надбання своєї країни, традиції, звичаї, особливості комунікації), сюжет, визначити учасників, правильно оформити той текст іноземною мовою, який мав звучати у відеоповідомленні та з'являтися в субтитрах. Було запропоновано також провести оцінку та самооцінку створених влогів, обговорити їхні переваги й недоліки в оволодінні студентами комунікативною компетентністю, запропонувати рекомендації, як покращити роботу над влогами.

Мондич О.В., к. пед. н., доц.: Назвіть, будь ласка, які труднощі виникли у Вас у впровадженні квестів для іноземних студентів?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Під час впровадження квестів нами були виявлені:

1) Організаційні труднощі: через те, що проведення квестів займає багато часу, деколи це унеможливлювало їх завершення на одному занятті та доводилося продовжувати проходження на іншому занятті.

2) Психологічні труднощі: у країнах походження іноземців веб-квести не є популярними, домінують більш класичні методи навчання, тому для них ця діяльність була новою. Отже потрібно було більше часу на пристосування до такого виду ігрової навчальної діяльності.

3) Також нами були виявлені труднощі взаємодії. Якщо у студентів були якісь проблеми особистого характеру, іноді це ускладнювало освітній процес.

4) Окремо були виявлені труднощі, що пов'язані з порозумінням студентів, а саме: фонетичні, оскільки вимова у представників різних національностей дуже відрізняється одна від одної, що спричиняє додаткові складнощі; проблеми розуміння усного мовлення; труднощі, пов'язані з вживанням нової професійної лексики або граматичних зворотів.

Сироткіна Ж.Є., к. пед. н., доц.: Шановна Ольго Олександрівно! Ви пропонуєте впроваджувати завдання з навчально-дослідницької діяльності вже на адаптаційному етапі формування комунікативної компетентності. Що передбачають ці завдання, якою є їхня складність?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Під час експерименту в ході навчально-дослідницької діяльності іноземні студенти виконували дослідницькі завдання, котрі передбачали пошук інформації та даних. Так, необхідно було знайти архітектурні, дизайнерські або інженерні бюро, які позиціонують себе як міжнародні або англомовні; проаналізувати, чим вони займаються, направленість їхньої діяльності, роздивитися їхні роботи, ознайомитися із творчістю співробітників. Після цього необхідно було обрати декількох спеціалістів, роботи яких дуже сподобалися, і студенти хотіли б створити подібне, оскільки надихнулися їхньою творчістю. Після того було рекомендовано познайомитися з архітектором або інженером в залежності від спеціальності студента; поспілкуватися з ним; взяти у нього інтерв'ю. Такі дослідницькі завдання розвивали не лише комунікативну компетентність, але й такі особисті якості, як винахідливість, підприємливість, дружелюбність, допитливість, здатність переконувати.

Рябушко С.О., к. пед. н., доц.: Конкретизуйте, будь ласка, що передбачає кожний з визначених вами у моделі етапів формування комунікативної компетентності студентів-іноземців.

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Адаптаційний етап передбачає поступове пристосування іноземних студентів до умов життя в Україні, навчання у вітчизняних технічних університетах, оволодіння українською мовою для успішного просування в освітньому процесі.

Методи, представлені насамперед самостійною роботою, дозволяють засвоювати студентами іншомовний матеріал поступово, від рецепції окремих фраз, коротких текстів до сприйняття більш розгорнутих повідомлень, насамперед професійно-технічної спрямованості (рецептивні завдання). На адаптаційному етапі має значення впровадження й нескладних видів навчально-дослідницької діяльності, серед яких пошук лексичного, граматичного, країнознавчого матеріалу; на цьому етапі здобувачі вищої освіти долучалися й до студентського самоврядування.

Натомість аналітично-продуктивний етап спрямовував на впровадження методу аналізу та коментування відеозаписів у Ютуб, а також підготовки влогів. На цьому етапі студентам-іноземцям потрібно було передивитися запропоновані викладачем відео з наступним обговоренням, аналізом вжитих лексичних одиниць, граматичних форм, особливостей продукування мовлення персонажами відео сюжету.

На інтерактивно-творчому етапі передбачалася повна актуалізація всіх компонентів комунікативної компетентності, відтворення накопичених знань та комунікативних умінь у безпосередньому спілкуванні українською або англійською мовами протягом проходження завдань квесту, бесід у розмовному клубі тощо.

Рябушко С.О., к. пед. н., доц.: З використанням яких підходів Вами були визначені педагогічні умови?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Спочатку нами був проведений аналіз чисельних наукових праць, що дозволило виокремити такі важливі педагогічні умови, як-от:

– залучення студентів-іноземців до творчої діяльності;

- використання потенціалу колективної та індивідуальної проєктної діяльності;
- забезпечення спеціальної адаптації студентів-іноземців до особливостей освітнього процесу та соціального життя, що відображаються в комунікації;
- використання сучасних технологій вебтелебачення;
- створення творчого освітнього середовища з упровадженням ігрової інтерактивної діяльності професійного спрямування;
- активізація самостійної роботи іноземних студентів з оволодіння іншомовним спілкуванням тощо.

Після цього перелік виокремлених педагогічних умов був запропонований експертам, а саме викладачам-науковцям, стейкхолдерам, які мали визначити рейтинг кожної умови, присвоївши їй номер від «1» – найбільш впливова умова до рангу «10» – найменш впливовий чинник. Експерти були зорієнтовані на те, щоб присвоїти один ранг одному чиннику. Проведене експериментальне дослідження дозволило утворити рейтинг чинників формування окресленої компетентності.

Звєкова В.К., к. пед. н., доц.: Розкрийте, будь ласка, якими були особливості застосування квестів для занять з української та англійської мов?

Драгомирецька О.О.: Дякую за запитання! Оскільки англійська мова була основною мовою навчання іноземних студентів, англійський квест був побудований більш складно, ніж з української мови. Квести з англійської мови передбачали розподіл студентів за кімнатами квесту, вони повинні були відповідати за окрему його частину. Від окремої роботи та вмінь кожного студента, або групи студентів залежав успіх усієї команди. Квести з української мови були побудовані таким чином, що група разом виконувала завдання. Кімнати відкривалися тільки одна за іншою поступово, це значно полегшувало застосування квестів.

2. Виступ наукового керівника д. пед. н., проф. кафедри французької філології ОНУ імені І. І. Мечникова Князян М.О. У виступі доведено, що Ольга

Олександрівна успішно завершила навчання за програмою 011 – освітні, педагогічні науки. Дисертаційне дослідження визнано завершеним і самостійним (письмовий відгук додається).

3. Виступи рецензентів: д. пед. н., проф. Біла О.О., д. пед. н., проф. Лесіна Т.М., які в цілому позитивно схарактеризували теоретичне й практичне значення отриманих Драгомирецькою О.О. результатів, актуальність теми дослідження, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, наукову новизну результатів дисертаційного дослідження, повноту основних положень дисертації тощо (рецензії додаються).

4. В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: д. пед. н., проф. Сущенко Л.О., д. пед. н., проф. Гуменникова Т.Р., д. психол. н., доц. Кічук А.В., д. пед. н., проф. Ткачова Н.О., д. філол. н., проф. Карпенко О.Ю., д. пед. н., проф. Кічук Н.В., к. пед. н., доц. Рябушко С.О., к. філ. н., доц. Весна Т.В., к. пед. н., доц. Звєкова В.К., к. пед. н., доц. Холостенко Ю.В., к. пед. н., доц. Мельникова Р.М., к. біол. н., доц. Баштовенко О.А., д. пед. н., проф. Рашидов С.Ф.

УХВАЛИЛИ: на підставі доповіді здобувачки, поставлених запитань присутніх, відповідей дисертантки, обговорення учасниками засідання основних положень дисертаційного дослідження, виступів наукового керівника та рецензентів, експертизи дисертаційної роботи – прийняти

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне

значення результатів дисертації:

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з планами наукових робіт.

Тема дисертаційного дослідження Драгомирецької О.О. «Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах» є актуальною у зв'язку з активізацією міжнародних відносин України з іншими країнами світу у багатьох сферах, зокрема й у галузі освіти, що пояснює неабияку актуальність дослідження проблеми формування

комунікативної компетентності майбутніх фахівців, а саме студентів-іноземців. Значущість окресленої проблеми спричинена й інтеграцією системи вищої освіти України у Європейській освітній простір, про що наголошується в Законі України «Про вищу освіту». До того ж заклади вищої освіти прагнуть до більшої конкурентоздатності на світовому ринку, що пояснює візію університетів, котра полягає в наданні високоякісних освітніх послуг як громадянам України, так і представникам інших держав. У цьому контексті слід наголосити, що привабливими для іноземців є освітні програми підготовки фахівців технічного профілю.

Окрім цього, значний вплив на активізацію залучення іноземних студентів до закладів вищої освіти нашої країни мав Указ Президента України №641 від 16 листопада 2015 року «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні». Зазначимо, що ця подія послужила поштовхом для стрімкого розвитку освітніх програм університетів англійською мовою. Іноземні громадяни, які раніше приїжджали на підготовчі курси для оволодіння українською мовою, тепер мали можливість проходити професійну підготовку за освітніми програмами для першого (бакалаврського) рівня англійською мовою у закладах вищої освіти України і не втрачати рік на мовну підготовку. Ця тенденція посилилася із прийняттям у 2023 році Верховною Радою за основу законопроекту №9432 «Про застосування англійської мови в Україні», який унормовує особливості застосування англійської мови у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, транспорту, а також у діяльності органів державної та місцевої влади, самоврядування, екстрених служб тощо.

Наголосимо, що відповідно й до стандарту вищої освіти за технічними спеціальностями у складі компетентностей, що мають бути опановані здобувачами вищої освіти під час навчання, є володіння як державною, так й іноземною мовами, здатністю до ділових комунікацій у професійній сфері, спілкування з експертами з різних галузей економічної діяльності, навичками міжособистісної взаємодії для виконання професійних завдань. Отже

формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців технічного профілю є передумовою їхньої конкурентоспроможності, здатності впливати на результативність загальної справи, організовувати командну діяльність з іншими фахівцями у професійному середовищі різних інституцій та компаній.

Дисертаційну роботу виконано у межах теми науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету «Теоретико-методичні засади формування професійної ідентичності майбутніх фахівців дошкільної, початкової та спеціальної освіти» (держреєстраційний номер – 0119U101082).

2.Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна. Автором уперше теоретично обґрунтовано й реалізовано педагогічні умови формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах (забезпечення спеціальної адаптації студентів-іноземців до особливостей освітнього процесу та соціального життя, що відображаються в комунікації; залучення здобувачів вищої освіти до використання сучасних технологій вебтелебачення з метою динамічного формування компонентів комунікативної компетентності; створення творчого освітнього середовища з впровадженням ігрової інтерактивної діяльності професійного спрямування задля активізації пізнавальних мотивів з оволодіння комунікативною компетентністю, актуалізації мовних знань, мовленнєвих умінь, а також професійно значущих знань); розроблено модель формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у закладах вищої технічної освіти, визначено її блоки (цілетворчий, методологічно-орієнтаційний, компонентно-структурний, функціонально-організаційний, діагностувальний, результативний) та етапи (адаптаційний, аналітично-продуктивний, інтерактивно-творчий).

Уточнено сутність поняття «комунікативна компетентність студентів-іноземців у технічних університетах» (як здатність до мовленнєвої діяльності на основі сформованих умінь, мовних та фахових знань, інтересу та

пізнавальних цінностей, що дозволяє майбутнім фахівцям спілкуватись у професійному середовищі, взаємодіяти з іншими, враховуючи культуру співрозмовників, аналізувати, синтезувати та опрацьовувати інформацію, презентувати її у вигляді власного готового продукту за спеціальністю у письмовій або усній формі), його структуру (ціннісно-мотиваційний, міжкультурний, когнітивно-процесуальний, самооціночний компоненти), критерії (особистісний, крос-культурний, знанієво-процесуальний, рефлексивний), показники та рівні (високий, середній, початковий) сформованості комунікативної компетентності студентів-іноземців.

Подальшого розвитку набули положення про організацію квестів як інтерактивного методу професійної підготовки іноземних студентів.

3.Наукове та практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що педагогічні умови формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у закладах вищої технічної освіти пройшли апробацію та можуть бути використані викладачами у ході професійної підготовки майбутніх фахівців.

Насамперед теоретичні положення та практичні напрацювання, котрі викладені в дисертації, як і опубліковані наукові та методичні матеріали *можна використовувати* для створення підручників, навчальних посібників та методичних рекомендацій з освітніх компонентів «Ділова українська мова», «Англійська мова за професійним спрямуванням», для оновлення змісту лекційних і практичних занять з цих навчальних дисциплін, для підготовки здобувачів вищої освіти до написання курсових і магістерських робіт, а також у процесі організації позааудиторної діяльності в закладах вищої технічної освіти.

4.Використання результатів роботи.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Ізмаїльського державного гуманітарного університету (довідка про впровадження №1 від 31.08.2023 р.), Національного університету «Одеська політехніка» (довідка про впровадження №1941/65-07 від 27.11.2023 р.), Одеської державної академії

архітектури та будівництва (довідка про впровадження №45-1092 від 13.11.2023 р.), Одеського національного морського університету (довідка про впровадження №323-ФРІС від 15.11.2023 р.), ТОВ «Укратлантік» (довідка про впровадження від 07.09.2023 р.).

5. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація має чітку структуру, яка відповідає логіці проведеного автором дослідження. Зміст наукової роботи викладено грамотною українською мовою. Стиль викладу матеріалів дослідження відповідає прийнятому в науковій літературі й забезпечує доступність їх сприйняття.

6. Відповідність діючим вимогам щодо оформлення дисертації. Принципових зауважень щодо змісту й оформлення дисертації немає.

7. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Драгомирецької О.О. «Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах» (науковий керівник – д. пед. н., професор кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова Князян М.О.) є закінченим науковим дослідженням. Дисертаційна робота відповідає спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки. Результати дисертаційного дослідження відрізняються незаперечними науковою новизною і практичним значенням для підготовки сучасних учителів початкової школи.

8. Зауваження та рекомендації (за наявності): висвітлюючи організаційно-методичний інструментарій, має сенс розкрити вимоги до впровадження ігрової педагогіки з метою формування комунікативної компетентності іноземних студентів; є доцільним на сторінках дисертації конкретизувати ті вимоги до володіння українською та іноземною мовами, які закладені в зміст загальних компетентностей фахівців технічної галузі; на жаль, робота не позбавлена поодиноких орфографічних та пунктуаційних огріхів, зокрема, на с. 12, 16, 38, 160, 224 тексту дисертації; робота значно виграла б, якби О. О. Драгомирецька розкрила більш повно на сторінках дисертації досвід університетів зарубіжжя з впровадження інтерактивних технологій формування

комунікативної компетентності здобувачів вищої технічної освіти; має сенс репрезентувати ґрунтовніше результати проведеного емпіричного дослідження, акцентувавши саме на якісному аналізі отриманих даних; у роботі зустрічаються поодинокі граматичні, стилістичні огріхи.

9. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим пунктом 10 Порядку МОН. Дисертаційна робота відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019), та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

10. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації. Основні наукові положення й результати дослідження викладено у 18 працях (з яких 4 – у співавторстві), з них 1 стаття у науковому виданні, що індексуються в міжнародній наукометричній базі даних Web of Science, 5 статей – у провідних наукових фахових виданнях, 2 – навчальні посібники. Окрім цього 10 наукових публікацій засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Драгомирецька О. О. Квест як форма навчання та контролю знань англійської мови для іноземних студентів у будівельних університетах. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип. 56. С. 103–112. DOI: 10.31909/26168812.2021-(56)-11.
2. Драгомирецька О. О. Комунікативна компетентність іноземних студентів технічних спеціальностей: система знань та вмій. *Наука і техніка сьогодні*. Серія: Педагогіка. 2023. № 12 (26). С.446–456. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12\(26\)-446-456](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12(26)-446-456).
3. Драгомирецька О. О. Комунікативна компетентність студентів-іноземців: аналіз ціннісно-мотиваційного компонента. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 59. Т. 1. С. 324–329. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-1-50>.
4. Драгомирецька О. О. Міжкультурний компонент комунікативної компетентності студентів-іноземців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 85. С.94–99. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.85.16>.
5. Драгомирецька О. О. Комунікативна компетентність іноземних студентів технічних спеціальностей: педагогічні умови. *Актуальні питання у сучасній науці*. Серія: Педагогіка. 2023. № 11 (17). С.857–873. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-857-873](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-857-873).

6. Chernova I., Vdovina O., Dragomyretska O., Khodykina, Y., Medvedieva O., Gvozdetska S. Features of psychological and pedagogical conditions for the development of motivation of applicants for Higher Education. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. № 7 (21). P. 82–86. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.7.10>. (*Web of Science*)

Опубліковані праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Драгомирецька О.О. Адаптаційний компонент як необхідна складова розвитку комунікативної компетентності. Зб. наук. праць 78 наук.-техн. конф. проф.-викл. складу академії (м. Одеса, 19–20 травня 2022 р.). Одеса, 2022. С. 254.

URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/Zbirnik_Prof_viklad_2022.pdf.

8. Драгомирецька О.О. Використання інтерв'ю для формування комунікативної компетентності студентів-іноземців будівельних спеціальностей. Зб. наук. праць 77 наук.-техн. конф. проф.-викл. складу академії (м. Одеса, 13–14 травня 2021 р.). Одеса, 2021. С. 203.

9. Драгомирецька О.О. Комунікативно-діяльнісний підхід у навчанні іноземних студентів будівельних спеціальностей. *Управління якістю підготовки фахівців*: зб. наук. праць XXVI Міжнар. наук.-метод. конф. Ч.1 (м. Одеса, 22 квітня 2021 р.). Одеса, 2021. С.118.

URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/2021_ch1.pdf.

10. Драгомирецька О.О. Викладання іноземцям англійської мови в українському навчальному середовищі. *Управління якістю підготовки фахівців*: зб. наук. праць XXVII Міжнар. наук.-метод. конф. Ч.1 (м. Одеса, 21–22 квітня 2022 р.). Одеса, 2022. С. 93.

URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/Materiali_UYAPF_2022_ch.1.pdf.

11. Драгомирецька О. О. Комунікативний аспект навчання мови на підготовчому відділенні. *Управління якістю підготовки фахівців*: зб. наук. праць XXII Міжнар. наук.-метод. конф. Ч. 2. (м. Одеса, 20–21 квітня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 58.

URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/2017_ch2.pdf.

12. Драгомирецька О. О. ESL Video як засіб організації інтерактивної роботи під час вивчення мови студентами-іноземцями технічних спеціальностей. *Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти*: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, квітень 2020 р.). Харків, 2020. С. 47–49.

URL: https://science.kname.edu.ua/images/dok/konferentsii/2020konf/_04.20.pdf.

13. Степанюк Г. М., Драгомирецька О. О. Урахування специфіки української та турецької відмінкових систем на підготовчому факультеті для іноземних громадян. *Управління якістю підготовки фахівців*: зб. наук. праць XXII Міжнар. наук.-метод. конф. Ч. 2. (м. Одеса, 20–21 квітня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 182-183.

URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/2017_ch2.pdf.

14. Драгомирецька О. О. Залучення влог-контенту для вивчення іноземної мови. *Управління якістю підготовки фахівців*: зб. наук. праць XXIII Міжнар. наук.-метод. конф. Ч. 2. (м. Одеса, 19–20 квітня 2018 р.). Одеса, 2018. С. 56.

URL: https://odaba.edu.ua/upload/files/2018_ch2.pdf.

15. Dragomyretska O. Using a quest room to create natural communication conditions for teaching English to foreign architecture students. *Current trends and factors of the development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: International Scientific Practical Conference*. (Lublin, 25–26 September 2020). Lublin, 2020. P. 140–142. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.36>.

16. Dragomyretska O. Using Video Blogs as an Extracurricular Activity for International Students at the Initial Phase of Foreign Language Learning. *PEOPLE: International Journal of Social Sciences*. 2018. № 4 (2). P. 752–760. DOI: <https://dx.doi.org/10.20319/pijss.2018.42.752760>.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

17. Українська мова як іноземна / навчальний посібник для іноземних студентів 1 курсу інженерно-будівельних спеціальностей та архітектурних спеціальностей. Ч. 1. [Укладачі:

Степанюк Г. М., Драгомирецька О. О., Простакова К. М., Фадєєва А. П.]. м. Одеса: ОДАБА, 2017. 140 с.

18. Соціокомунікативна підготовка слухачів підготовчого відділення з української мови / навчальний посібник [Укладачі: Степанюк Г. М., Драгомирецька О. О., Полінецька Т. В.]. м. Одеса: ОДАБА, 2022. 130 с.

Особистий внесок автора у працях, виданих у співавторстві з викладачами кафедри мовної підготовки Центру підготовки спеціалістів для зарубіжних країн ОДАБА, розроблено словники до занять, завдань з лексики та граматики, що впроваджувалися на адаптаційному та інтерактивно-творчому етапах формування комунікативної компетентності студентів-іноземців. У праці з дослідження мотивації, виданій у співавторстві з іншими науковцями, здійснено аналіз наукової літератури та визначено труднощі мотивації студентів закладів вищої освіти.

11. Результати перевірки роботи на академічний плагіат. Протокол ID перевірки: 1015905204 за типом перевірки Doc vs Internet + Library програмою Unicheck на академічну доброчесність від 13.11.2023 показав 92,1% унікальності.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Драгомирецької О.О. «Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки, за своїм науковим рівнем і практичною цінністю, змістом та оформленням є самостійно виконаним, завершеним дослідженням, а її авторка – Драгомирецька Ольга Олександрівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну роботу «Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах», подану Драгомирецькою Ольгою Олександрівною на здобуття ступеня доктора філософії до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

Результати відкритого голосування: «за» – одноголосно.

Пропонується призначити:

Головою разової спеціалізованої вченої ради Кічук Надію Василівну, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри дошкільної та початкової освіти, декана педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету (додається список публікацій та заява згоди бути головою спецради).

Офіційними опонентами (додаються списки публікацій та заяви згоди бути опонентами):

Резван Оксану Олексіївну, доктора педагогічних наук, професора, завідувачку кафедри психології, педагогіки та мовної підготовки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова;

Прошкіна Володимира Вадимовича, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри комп'ютерних наук і математики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Результати відкритого голосування: «за» – одноголосно.

Головуючий фахового семінару
професор кафедри загальної педагогіки і
спеціальної освіти, доктор
педагогічних наук, професор

Рашидов С.Ф.

Учений секретар
доцент кафедри української мови
і літератури, кандидат
педагогічних наук, доцент

Мельникова Р.М.

Підписи проф. Рашидова С.Ф., доц. Мельникової Р.М. завіряю:

Начальник відділу кадрів Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Г. М. Омельченко

Омельченко Г. М.